

Největší spojenec Ameriky a USS *Liberty*

8. června 1967, uprostřed Šestidenní války, zaútočily izraelské letouny a námořní plavidla na zpravodajskou loď amerického námořnictva USS *Liberty*, při čemž zahynulo 34 Američanů a 171 jich bylo zraněno. Tato epizoda zůstává jednou z nejtemnějších a nejvíce kontroverzních kapitol v americké vojenské historii – nejen kvůli samotnému útoku, ale také kvůli následnému zatajování. Při pohledu na širší historii izraelské nevyprovokované agrese, zrádných taktik a ignorování mezinárodního práva stojí aféra *Liberty* jako bolestný příklad toho, jak americká vláda podřídila životy svých vlastních vojáků „zvláštnímu vztahu“ s takzvaným největším spojencem Ameriky.

Vzor agrese a zrady

Činy Izraele v roce 1967 nelze chápat izolovaně. Samotná Šestidenní válka začala nevyprovokovaným, předem plánovaným izraelským leteckým útokem na Egypt – zjevné porušení Charty OSN. Mezinárodní právo uznává pouze obranné akce po ozbrojeném útoku; neexistuje žádná právní doktrína „předběžné sebeobrany“. Izrael však opakovaně zastírá své jednostranné války a útoky pod tímto vymyšleným zdůvodněním, od invaze na Sinaj v roce 1956 až po útok na irácký reaktor Osirak v roce 1981 a dále.

Stejně znepokojující je izraelský záznam o podvodech ve válčení. Bombardování hotelu Krále Davida v roce 1946 provedli sionističtí militanti převlečení za Araby. Aféra „Lavon“ z roku 1954 zahrnovala izraelské agenty, kteří umísťovali bomby na západní cíle v Egyptě, aby obvinili místní skupiny. A ještě v roce 2024 se izraelské síly převlékly za lékaře, zdravotní sestry a pacienty, aby zabily tři Palestince uvnitř nemocnice – čin, který splňuje definici zrady podle Ženevských úmluv. Na tomto pozadí se události z 8. června 1967 jeví méně jako tragická nehoda a více jako součást zavedeného způsobu operací.

Útok na USS *Liberty*

Liberty byla jasně označená loď amerického námořnictva, vybavená anténami, s číslem trupu a názvem napsaným velkými písmeny a s americkou vlajkou tak velkou, že ji nebylo možné přehlédnout. Přeživší svědčili, že izraelské průzkumné letouny několikrát ráno přeletěly nad lodí, tak blízko, že piloti mávali námořníkům na palubě. O několik hodin později zaútočily neoznačené izraelské trysky raketami, napalmem a palbou z kanónů.

Útok probíhal ve fázích. Nejprve letecké útoky vyřadily komunikaci, doprovázené záměrným rušením rádiového signálu, aby zabránily nouzovým voláním dosáhnout americké Šesté flotily. Následovaly torpédové čluny, z nichž jeden odpálil torpédo, které protrhlo obrovskou díru v trupu lodi a okamžitě zabilo 25 mužů. Přeživší uvedli, že izraelské čluny střílely na záchranné čluny – jasná válečná zločin podle zákonů ozbrojeného konfliktu. Nakonec

nad zničenou lodí kroužily ozbrojené vrtulníky, než útok ukončily. V každé fázi měli útočníci příležitost rozpoznat, že *Liberty* je americká. V žádné fázi se nezastavili.

Izrael později tvrdil, že si *Liberty* spletl s egyptskou koňskou transportní lodí *El Quseir*. Toto vysvětlení se hrouť při bližším zkoumání. Obě lodě se nijak nepodobaly velikostí, siluetou ani vybavením. Navíc, i kdyby Izrael skutečně věřil, že útočí na *El Quseir*, dopustil by se dalšího válečného zločinu – úmyslného útoku na neozbrojenou civilní loď převážející dobytek.

Motivy a teorie

Proč zaútočit na americkou loď? Několik možností se sbíhá. Potopením *Liberty* by Izrael umlčel plavidlo pověřené sběrem zpravodajských informací – informací, které by mohly odhalit izraelské operace nad rámec toho, co Tel Aviv přiznal Washingtonu. Použitím neoznačených letadel a pokusem o úplné potopení lodi mohl Izrael doufat, že útok připíše Egyptu, čímž by zatáhl Spojené státy do války na straně Izraele. A rušením rádií lodi Izrael jasně ukázal, že nechce, aby přeživší vysílali, kdo byl skutečným útočníkem. Nejpravděpodobnější vysvětlení je, že Izrael zamýšlel, aby *Liberty* zmizela pod vlnami, bez svědků, kteří by odporovali jeho verzi příběhu.

Zatajování a zrada

Pokud byl útok šokující, následky byly ostudné. Přeživším bylo nařízeno mlčet pod hrozbou válečného soudu. Vyšetřování amerického námořnictva trvalo pouhý týden, přičemž svědectví byla přísně omezena. Prezident Lyndon Johnson a ministr obrany Robert McNamara odvolali americká letadla vyslaná na obranu *Liberty*, upřednostňující geopolitiku před životy svých vlastních mužů.

Vysocí představitelé později přiznali pravdu. Ministr zahraničí Dean Rusk prohlásil, že nikdy nepřijal izraelské vysvětlení. Admirál Thomas Moorer, bývalý předseda Sboru náčelníků štábů, označil útok za úmyslný a zatajování za „jeden z klasických případů zastírání pravdy americkou vládou“. Prezidentský poradce Clark Clifford otevřeně přiznal, že Washington považoval spojenectví s Izraelem za „důležitější než životy našich mužů“. Dokonce i ceremoniál udělení Medaile cti kapitánu Williamu McGonagleovi byl záměrně bagatelizován, bez obvyklých poct Bílého domu.

Závěr: Největší spojenec Ameriky?

Incident USS *Liberty* odhaluje krutou realitu: v roce 1967 Izrael zabil a zmrzačil stovky Američanů a Washington chránil Izrael před důsledky. Samotný útok nese všechny znaky úmyslnosti – několik fází, záměrné rušení, neoznačená letadla a střelba na záchranné čluny. Zatajování dokazuje, že američtí vůdci byli ochotni obětovat spravedlnost, odpovědnost a památku mrtvých, aby zachovali spojenectví.

Po desetiletí pořádali přeživší pietní akce, které jejich vlastní vláda z velké části ignorovala, i když rétorika o „největším spojenci Ameriky“ ve Washingtonu přetrvávala. Ale trosky *Li-*

berty a svědectví její posádky vyprávějí jiný příběh – příběh o zradě, mlčení a vztahu, ve kterém byly životy Američanů považovány za postradatelné.